

Pogled na župno cerkev in župnišče.

v Ameriko. Kupec njegovega posestva je navadno Slovenec. Zato je mnogo Slovencev na Kočevskem, toda brez pravic. Med dvesto različnimi priimki sem naštel malone polovico slovenskih.

Slovenec, ki se takisto naseli na kočevska tla, ne zna ne nemški, ne kočevski. Za silo se pa kmalu navadi. Otroci skačejo po vasi, občujejo s kočevskimi otroki in se igraje nauče kočevske govornice in pozneje v šoli nemškega jezika. V šoli in cerkvi ni čuti domače besedice. Moliti in brati se učé le nemški. Slovenskih molitvenikov in drugih knjig ne morejo rabiti, ker ne poznajo slovenskih črk. Če tudi dalje časa pohajajo šolo, ne privadijo se slovenskemu berilu, ker se sicer v tretjem in četrtem razredu učé spoznavati latinske črke, a le pod imenom, da so latinske, na slovenščino pa se nihče ne ozira. Rojeni Slovenec je torej popolnoma nemški vzgojen, o svoji materinščini nima niti pojma. Ni redek slučaj, da mati moli slovenski, otrok pa odgovarja nemški. Ali je torej čudno, če ubožec pozabi na svoje pokolenje, če se poprime le nemščine in nevedé zataji svoj rod?

Kako bi si torej Slovenci ohranili svojo narodnost? Ako bi se v šolah in v cerkvi nanje ozirali.

Res, da ni v vseh kočevskih krajih jednako razmerje med Slovenci in Kočevci; res, da je Slovencev po nekaterih vaséh malo, a po drugih vaséh jih je zopet več. Mnogo Slovencev je uprav v kočevski mestni občini in v lienfeldski. V kočevski župniji je izvestno več stotin Slovencev, vendar morajo vsi slovenski otroci obiskovati popolnoma nemško šolo. Lani je bilo na kočevski ljudski šoli 60 Slovencev.

Slovenci se morajo povsodi učiti drugega deželnega jezika, Nemcem tega ni treba. Če je kje na Slovenskem peščica Nemcev, morajo imeti lastno šolo, da jih ne okuži slovenski

duh; množici Slovencev pa ni treba nobene šole, nobenega pouka v slovenskem jeziku, ako so v manjšini. Slovenci smo pohlevni in z malimi drobtinami zadovoljni. Zato pravica zahteva, da višje oblasti skoro omogočijo slovenskim otrokom v Kočevju in v okolici, da se bodo navadili vsaj slovenski brati in pisati.

Prihajajoč po železnici iz Ljubljane, vidiš na desnici pivovarno in nekaj hiš. Ta kraj se imenuje Hutterhäuser. Na levici zagledaš cerkvico, ki se imenuje cerkvica sv. Reš. Telesa (Corpus Christi). Zraven nje je kapelica Božjega groba, prav taka kakor drugodi. Cerkev je bila znana že leta 1471., ko je cesar Friderik III. prestavil dva sejma v mesto. Ob Valvasorjevem času je bila sedež bratovščine svetega Reš. Telesa. Za cerkvijo je nova misijonska hiša. Bližajoč se mestu zapaziš novo poslopje, na pol dovršeno, — novo sirotišče. Na polju za tem poslopjem je velika jednolična zgradba, stara grajska žitnica. Med prvimi hišami v mestu se nahaja spodnja gimnazija. Pred Rinžo stoji na levem bregu prostorno župnišče.

Rinža! Čudno ime, kaj ne? Prof. Obergföll izvaja ime od Runse = Rinsal = Bach. Rinža torej pomenja „potok“. Kadar je voda plitva, ne vidi se prav nič, da bi tekla. Kadar pa deževje naraste, pozna se smer toka. Čez Rinžo se vspenja lep kamenit most. Na desnem bregu se nahaja cerkev sv. Fabijana in Sebastijana. Prej je bila kapela. L. 1791. so jo povečali in povzdignili v župno cerkev. Veliki oltar nosi zapisano letnico 1766. Stolp je zelo širok, ker je zidan na starem stolpu mestnega obzidja. Tik presbiterija se nahaja dolbina, kjer so shranjena srca kočevskih vojvod. V ladiji opaziš na listovi strani mal oltar, ki se nič ne vjema z drugimi v cerkvi. Ta oltar je namreč iz nekdanje kapele na Frideriksteinu. Narejen je v renesanskem zlogu iz črnega marmorja. Slika predočuje Jezusov krst v Jordanu.

To jedino mestno cerkev menijo podreti in na njenem mestu zidati krasno cerkev v romanskem zlogu po načrtu umrlega slavnega arhitekta barona Schmitt-a. Stala bo brez notranjščine 100.000 gld.

V mestu je več lepih dvonadstropnih hiš. Največje poslopje je turjaški grad. V tem gradu so vsi uradi, knezov logarski urad, obsegajoč 19 udov, in še mnogo stanovališč.

Pri gradu se loči cesta na levo in desno. Na levi prideš po kamenitem mostu čez Rinžo in kmalu do pokopališča. Sredi pokopališča stoji kapelica, dočim je prej stala na istem prostoru mogočna župna cerkev sv. Jerneja. Podrli so jo l. 1872. V kapelico je vzdanih nekoliko nagrobnih plošč, nekoliko jih je v tlaku. Dve sprednji plošči sta spomenika Lenarda in Elizabete pl. Erberg, zadaj